

Stichting Onderwater Recreatie
Cuijk

Dieric Boutsstraat 23
5831 VN
KVK-nummer: 59271590

ALGEMEEN

In samenwerking met partners als duikvereniging Atlantis en Water-redding is de Brandweerdrukvereniging Cuijk gestart met de stichting "Onderwaterrecreatie Cuijk". De leden van de duikverenigingen zijn voornamelijk woonachtig in het Land van Cuijk. De Brandweerdrukvereniging staat tegenwoordig los van de brandweer, maar heeft nog steeds veel leden die banden hebben met de brandweer, de politie en de gemeente. De doelstellingen van de stichting zijn het bevorderen van de duiksport en het onderwaterleven in het algemeen, en in het bijzonder in de regio land van Cuijk.

VOORGESCHIEDENIS

De stichting onderwaterrecreatie Cuijk (ORC) heeft als doelstellingen het onderwaterleven en de duiksport te bevorderen. De ervaring van de duikers uit de regio leert dat scheepswrakjes en andere objecten onder water steeds de plaatsten zijn waar het onderwaterleven zich concentreert en daarmee interessante plekken zijn om te gaan duiken.

In het verleden is er vanuit de leden van de Brandweerdrukvereniging (BDC) al eerder de vraag gerezen of het mogelijk zou zijn om kleinere objecten of een klein wrakje te laten afzinken in de Heeswijkse plas. Deze plannen zijn echter nooit verder uitgewerkt, mede doordat hiervoor vanuit de overheid toestemming noodzakelijk is. In de Algemene Leden Vergadering (ALV) van de BDC april 2013 kwam deze vraag opnieuw naar voren. Er is tijdens deze ALV afgesproken om verder onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden tot het laten afzinken van een object/wrak in een zoetwaterplas in deze regio. Ook vanuit Atlantis bleek deze wens al meerder jaren te bestaan en er ook al meerder aanzetten gedaan te zijn om hier vorm aan te geven. Veelal door onduidelijkheid over of uitstel van de ontwikkelingen de Kraaijenbergse plassen is hier geen verder uitvoer aan kunnen geven. Inmiddels zijn de ideeën verder uitgewerkt en gegroeid naar een samenwerking tussen beide verenigingen en heeft dit geresulteerd in de stichting Onderwater recreatie Cuijk.

DOELSTELLING EN RESULTAAT

Het afzinken van een Scheepswrak in de Kraaijenbergse plassen om het onderwaterleven en de recreatieve duiksport te bevorderen waarbij er aandacht is voor de natuur en veiligheid van de duikers.

Hoofddoelstelling van het project is het creëren van een uniek, openbaar toegankelijk kunstmatig (scheeps)rif ter bevordering van het onderwaterleven en hiermee een extra interessant duikobject te creëren voor duikers, door het afzinken van een boot- of scheepswrak(je) in de Kraaijenbergse plas.

SUBDOELSTELLINGEN ZIJN:

- Het versterken van het ecosysteem en de natuur. Het afzinken van een schip beoogt een plaatselijke versterking van natuurwaarden.
- Daarnaast kan een kunstmatig bescherming bieden voor opgroeiende vis (kraamkamerfunctie).
- Het inzichtelijk maken van de onderwaternatuur voor niet-duikers. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door middel van webcams (hiervoor is betrokkenheid van commerciële partijen waarschijnlijk noodzakelijk) of door middel van beschrijvende borden langs de waterkant. (Op deze borden kan aan publiek of scholen worden uitgelegd, waar de duikers naartoe duiken en wat daar te zien is en wat de functie is in de natuur): het verbeteren van de infrastructuur onder water in de directe nabijheid van het afgezonken object.

- Het verbeteren en verduidelijken van alle waterrecreatie in de Kraaijbergse plassen. Het is voor duikers duidelijk waar gedoken mag worden. Het is voor scheepsvaart duidelijker waar zij rekening dienen te houden met duikers onder water. Het is voor handhavers eenvoudiger om aan een ieder de situatie uit te leggen en verordeningen te handhaven.
- Het bevorderen van opleidingsmogelijkheden voor de duiksport en het professioneel duiken en waterredders van de hulpdiensten in en om de Kraaijbergse plassen.

RANDVOORWAARDEN

- Het scheepscasco dient een lengte te hebben van ca. 30 meter
- Bovenkant duikobject ca. 8 meter onder het wateroppervlak.
- Het duikobject dient zo geprepareerd te worden dat er geen milieuschade kan optreden (als gevolg van bijvoorbeeld olieresten of andere stoffen).
- Het duikobject dient zo geprepareerd te worden dat dwaling, opsluiting of inklemming onder water 100% uitgesloten wordt.
- De stichting gaat geen commerciële activiteiten organiseren rondom het duiken bij dit object.
- De lokale duikverenigingen zijn vrij om te duiken op het duikobject.
- De lokale duikverenigingen kunnen zonder extra kosten het duikobject benaderen.
- Het duikobject mag gebruikt worden als trainings- en opleidingsobject voor de lokale duikverenigingen. Het duikobject is bereikbaar voor gebrevetteerde duikers.
- Duikers zijn zelf verantwoordelijk en aansprakelijk voor schade en letsel zoals zij ook nu zijn bij iedere duik volgens de regels van de duikverenigingen, de duikbonden en de Nederlandse wetgeving.

ACTOREN ORGANISATIE

Om het afzinken van een duikobject te realiseren zal er samenwerking en afstemming gezocht worden met diverse partijen en instanties. Mede door de verschillende belangen is het noodzakelijk goede afstemming te hebben over de mogelijkheden en beperkingen. Belanghebbende partijen zijn:

- Smals
- Gemeente Cuijk
- vergunningverlening
- Rijkswaterstaat
- Commerciële partijen
- recreatie ondernemers
- Duikverenigingen

KADER EN WETGEVING

- Visie Stichting Onderwaterrecreatie Cuijk

Wet en regelgeving

- Verordening Kraaijbergse plassen
- Beheerplan Kraaijbergse plassen en Heeswijkse plas 2009 -2019
- Binnenvaartpolitiereglement
- Waterwet
- Landelijk/provinciaal/gemeentelijk beleid
- Natuurwetgeving

HUIDIGE SITUATIE

De Kraaijenbergse plassen is een ideaal gebied om verschillende vormen van (water)sport te bedrijven. Echter, de diversiteit aan recreatie en sporten kan soms tot gevaarlijke situaties leiden. Op dit moment is de Heeswijkse plas (plas 9) de meest aantrekkelijk plas voor een aantal watersporters. De 7e plas is op dit moment nog het werkgebied van de firma Smals en ook nog niet geschikt voor recreatiedoeleinde.

Aan de noordzijde van de Heeswijkse plas is een strand ingericht voor dagrecreatie en recreatief zwemmen. Steeds vaker wordt hier door bewoners van Cuijk gebruik van gemaakt. In dit gedeelte is ook een stuk voor zwemmers gemarkeerd door middel van een zwemlijn. Surfen en zeilen gebeurt weinig op de Heeswijkse plas in de zomermaanden en zorgt dan ook niet direct voor problemen. Hoewel kitesurfen op de Heeswijkse plas in principe verboden is volgens het binnenvaart politiereglement, wordt deze sport in Nederland steeds populairder.

Het onderwaterleven in de Kraaijenbergseplassen is rijk aan begroeiing en aan vis. Op diverse plaatsen. Voor zover door amateurs te beoordelen lijkt de plas gezond te zijn met helder water waarin diverse planten en diersoorten leven. Tot ca. 10 meter is er begroeiing waar te nemen. In de diepere gedeelten komt te weinig licht voor om deze begroeiing door te zetten. Harde substraten worden gebruikt door vissen om kuit op te schieten.

STOEL MET KUIT

Vanuit oa. de wooneilanden, jachthavens en campings komen diverse jetski's, jachten en boten de plas op. Ondanks de snelheidsbeperking kan het voor duikers en zwemmers gevaarlijk situaties opleveren. De plas is in trek bij een grote groep duikers. Naar schatting kan dit oplopen tot 50 duikers op een doordeweekse zomeravond en een groter aantal in de weekenden. Ook de zwemmers van onder ander de lokale zwemvereniging trainen regelmatig in deze plas. Men is zich niet altijd bewust van elkaars aanwezigheid.

Naar verwachting zal in de loop van 2014 verder invulling geven worden aan de 7^e plas nabij Beers. In de ruimtelijke gebiedsvisie is er een toeristisch / recreatieve / educatieve invulling gegeven aan een duiklocatie nabij de Bungelaar in Beers

BEOOGDE SITUATIE

Het afzinken van een scheepswrak biedt vanuit verschillende invalshoeken kansen en mogelijkheden. In de eerste plaats het bevorderen van het onderwaterleven. Het onderwaterleven van de Kraaijbergse plassen concentreert zich vooral in de ondiepere gedeelten van deze plassen tot circa -12m diepte. Dit heeft te maken met de zandgronden waaruit de bodem van deze plassen bestaat en het bereik (diepte) van het zonlicht in het water. Afgezien van wat plantgroei kent de bodem van de Kraaijbergse plassen weinig reliëf of variëteit. Het onderwaterleven is steeds op zoek naar een bijzondere plekken als territorium, voor voortplanting of als schuilplaats tegen roofdieren. Door het plaatsen van een scheepswrak worden verschillende bijzondere plekken in één keer gecreëerd. Boven het wrak zullen roofvissen hun territorium claimen, rond het wrak zullen paaiplaatsen ontstaan en kleinere dieren kunnen in en onderaan het wrak een schuilplaats vinden. Dit zal het onderwaterleven op die plekken bijzonder stimuleren. Het afzinken van een scheepscasco is dan ook nadrukkelijk bedoeld als versterking van de natuurwaarden.

Maar het afzinken van een boot- of scheepswrak in de Kraaijbergse plassen biedt veel meer kansen. Het onderwaterleven en de watercondities in de Kraaijbergse plassen zijn vrijwel optimaal voor elk niveau duikers. Het is niet voor niets dat deze plassen de laatste jaren steeds meer populariteit kennen onder de duikers. Mede door de recreatieve ontwikkelingen rondom de plassen ontstaat de mogelijkheid om iedereen op, aan of boven het water met het onderwaterleven in aanraking te brengen. De functie van de duikplaats wordt hierdoor breder. Het is in de Kraaijbergse plassen niet toegestaan om overal te duiken. Ook door de grote diepte van de plassen zijn veel plekken minder geschikt om te duiken. Zoals aangegeven bevindt het meeste onderwaterleven zich in de bovenste 12 meter.

Het plaatsen van een duikobject zoals een scheepswrak maakt het voor iedereen (zowel de duikers als de handhavers en de gemeente) duidelijker waar de duiksport gewenst is. Daarnaast kan er beter afgestemd worden met medegebruikers van de plas. Ook kan het voor horecaondernemers interessant zijn om een groter publiek te trekken naar een eventuele horecagelegenheid aan de plas met een parkeergelegenheid. Een afgebakend gebied biedt mogelijkheden voor beoefenaars van recreatieve zwemsport om veilig te kunnen zwemmen maar ook voor instructiedoeleinden van duikscholen of verenigingen en eventuele trainingen van hulpdiensten.

Niet alleen voor duikverenigingen maar ook voor duikscholen en hulpdiensten kan het duikobject extra mogelijkheden bieden voor opleiding en training. Het dek van het duikobject biedt mogelijkheden voor het leren van opstijgingen en het werken onder water. Het duikobject heeft vanuit zijn oorsprong diverse bevestigingspunten die hiervoor gebruikt kunnen worden. Binnen in het duikobject kunnen vaardigheden zoals zoeken, bergen, wrak en grotduiken beoefend worden.

In het buitenland is het afzinken van een scheepswrak ter bevordering van het onderwaterleven een bekend fenomeen. Ook in het binnenland zijn er de laatste jaren diverse initiatieven genomen, zoals het afzinken van het schip de *Serpent* nabij Scharendijke. Maar denk ook aan de cockpit van een vliegtuig in de Beldert bij Tiel. Het is duidelijk dat de duiksport hiermee bevorderd wordt.

AANDACHTSPUNTEN EN RISICO'S

LOCATIE

Over de locatie hebben gesprekken plaats gevonden met de afdeling Ruimtelijk Beheer gemeente Cuijk. Hier bleken onze ideeën en de ideeën van de gemeente van elkaar af te wijken. Vanuit de Notitie plassegebied Cuijk is de 7e plas beoogd. Vooralnog hebben wij gesproken over de 9e plas (Heeswijkse plas) omdat deze zich er goed voor leent. De 7^e plas blijft een grinddepot voor de werkzaamheden van Smals. Hierdoor is de kans aanwezig dat het water troebel blijft. Uit de

overleggen van de gemeente blijkt dat dit depot minimaal gebruikt mag worden; de kans op troebel water wordt klein geacht. Tevens is onze angst voor de kleinschalige havenfaciliteiten en de mogelijkheid tot het vestigen van de authentieke, historische bedrijfsvaartuigen vereniging "Sociëteit Olie en Stoom" besproken. Deze blijken in de plannen niet in de nabijheid van een mogelijke duiklocatie gesitueerd te zijn.

Een definitieve locatie nabij de boerderij de Bungelaar zal nog met de gemeente afgestemd moeten worden. Dit kan pas nadat de bodemstructuren duidelijk worden.

Wel is met dhr. Hoeijmakers (beleidsmedewerker civiel techniek bij de afdeling Ruimtelijk) afgesproken dat het afzinken van een duikobject in de 7^e plas voor de gemeente in principe geen probleem is, mist de baggerwerkzaamheden klaar zijn en Smals geen problemen heeft met het afzinken van het duikobject.

LOCATIE EN RELATIE ONTWIKKELINGEN

In eerste instantie heeft de gemeente in haar ruimtelijke gebiedsvisie aan een toeristisch / recreatieve / educatieve invulling gegeven aan een duiklocatie nabij de Bungelaar in Beers, ook wel bekend als plas 7. Zowel de 9^e (Heeswijkse Plas) als de 7^e plas zullen inde toekomst hoofdzakelijk in de zomermaanden gebruikt worden door dagrecreanten zoals zwemmers en duikers. De Kraaijenbergse plassen lenen zich goed voor beoefening van de duiksport omdat het water helder is. In het verleden hebben ondernemers bij mooi weer snacks, ijs en versnaperingen verkocht en er zijn er plannen voor een paviljoen. Door deze ontwikkeling kan het strand een breder recreatief gebruik krijgen (ook bij minder mooi weer nog in trek). Een duikwrak zou extra klanten voor ondernemers kunnen trekken in het voor- en naseizoen.

De boerderij De Bungelaar zal een educatieve, PR-centrum en eventuele een recreatieve functie gaan krijgen. Vanuit verschillende ondernemers liggen er plannen om deze boerderij te gebruiken. Ook voor verenigingen is hier ruimte beoogd. Het is nog niet duidelijk hoe dit er uit gaat zien. Vanuit ORC worden gesprekken gevoerd of en in welke vorm er samenwerking mogelijk is. Het is echter niet de bedoeling dat een duikobject commercieel uitgebaat gaat worden. In iedere geval niet voor de lokale (duik)verenigingen.

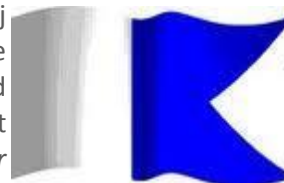
INRICHTEN

Op dit moment staan er aan de kant van de Heeswijkse plas diverse informatieborden. Gelijke borden zouden aangevuld kunnen worden met informatie over duiken / het duikobject onder water.

De Kraaijenbergse plassen zijn openbare wateren in Nederland waar het Binnenvaartpolitiereglement van toepassing is. In het Binnenvaartpolitiereglement zijn de verkeersregels opgenomen waaraan de vaarweggebruikers zich hebben te houden. Ook voor de sportduiker bevat het Binnenvaartpolitiereglement enkele van belang zijnde regels. De scheepvaart mag ook buiten het betonde vaarwater varen en met name de visserij en recreatievaart doen dit veelvuldig.

Volgens lid 2 van artikel 3.38 wordt ook de sportduiker aangeraden bij duiken die vanaf de wal worden ondernomen zoveel mogelijk de internationale seinvlag "A" te voeren! Plaats deze seinvlag dan goed zichtbaar op de wal. 's Nachts moet dit teken zodanig zijn verlicht, dat het duidelijk zichtbaar is. *Laat andere vaarweggebruikers dus zien waar gedoken wordt!*

ZWELIJK EN BETONNINGEN

Het voorstel is dan ook om een gedeelte van de duiklocatie af te schermen voor zwem- en duikdoeleinden door middel van een zwemlijn verder uit de kant of het plaatsen van boeien rondom het duikobject. Dit gebied zal dan ook niet meer te bevaren zijn door plezierjachten of andere scheepvaart. Rondom het scheepswrak geldt dan een beperkt vaarverbod. Een nog veiligere situatie voor zwemmers en duikers zou gecreëerd kunnen worden door middel van een tweede zwemlijn verder op de plas. Het advies aan de gemeente is dan ook om een groter zwem- en duikgebied aan te wijzen.

Door het duikobject aan de voor- en achterzijde te voorzien van gele markeringsboeien zal aan de oppervlakte zichtbaar zijn dat er zich onderwater een object aanwezig is. Tevens zullen er rondom het wrak extra markeringsboeien geplaatst worden om de locatie af te bakenen. Hierdoor is aan de oppervlakte goed te zien waar men duikers kan verwachten.

DUIKOBJECT

Indien we voldoende financiële middelen kunnen genereren hebben we een mogelijk duikobject in de vorm van de "Kiekuut". Dit is een werkschip van de firma Smals van ca 27 meter lang en 6 meter breed. De bodem van het schip is van beton en het bovenschip van staal. Hierdoor zal het gewicht onder in het schip zitten en is de kans op omslaan bij het afzinken klein. Verder zal het schip na afzinken niet meer verplaatsbaar zijn door duikers met behulp van hefballonnen. Dit is ook wenselijk om risico's te voorkomen. Mocht het financieel of vergunning technisch niet haalbaar zijn om dit duikobject af te laten zinken is het de bedoeling een alternatief duikobject te zoeken om het plan te verwezenlijken

Het is de bedoeling dat de punt van het schip op ca. 6 meter diepte komt te liggen en het achterschip op ca. 15 meter. Tevens moet het schip vrij toegankelijk zijn en zonder afsluitbare delen om insluitingen te voorkomen. Voor het afzinken van een scheepscasco dient een omgevingsvergunning aangevraagd te worden. De vergunningen zullen aangevraagd worden door de stichting ORC.

Het afzinken van een schip (of andersoortige (metalen) voorwerpen) is uiteraard aan regelgeving onderhevig. Aan verschillende voorwaarden zal daarom moeten worden voldaan. Naast het voorwerp op zich, de materialen waaruit het voorwerp bestaat en de omvang en kans op afgifte van ongewenste stoffen naar het milieu, dient er ook aandacht te zijn voor de afzinklocatie, het tijdstip waarop werkzaamheden plaatsvinden en de mate van bescherming van de (directe) omgeving. Het schip dat wordt afgezonken is schoon. Er zal geen motor, olie, bekabeling of asbest aanwezig zijn.

VEILIGHEID

Om de veiligheid van sportduikers te waarborgen, zal een scheepscasco bekeken moeten worden op factoren die een risico met zich mee kunnen brengen. Een beginnende sportduiker moet altijd met een directe weg naar de oppervlakte kunnen duiken. Het betreden van ruimtes van wrakken waarbij geen directe weg naar de oppervlakte mogelijk is, moet voorkomen worden. Dit kan gebeuren door bepaalde delen van de objecten definitief af te sluiten of juist delen te verwijderen die de weg naar boven wel mogelijk maakt. De doorgangen in de tussenwanden van het ruim moeten verwijderd worden. Verder moeten alle uitstekende delen (waaraan een duiker met zijn uitrusting zou kunnen blijven vastzitten) verwijderd worden.

TEGENSTANDERS AFZINKEN WRAK

Ondank dat er diverse voordelen te benoemen zijn voor het afzinken van een scheepscasco zal er rekening gehouden moeten worden met tegenstanders. Hoewel de plassen niet op een natuurlijk wijze zijn ontstaan, zijn er groepen die van mening zijn dat een kunstmatig rif niet thuishoort in de Nederlandse wateren.

AANSPRAKELIJKHEID ONGEVALLEN

Om te voorkomen dat de stichting of vereniging(en) aansprakelijk gesteld worden voor schade aan duikspullen of duikongevallen zal er gekeken worden of verzekeren van de stichting noodzakelijk is. Er zal echter gepleit worden dat het duiken op het duikobject op eigen risico gebeurt. De informatieborden op de kant en op het wrak dienen dit duidelijk te maken.

STRIJDIGE VERENIGINGS- EN COMMERCIËLE BELANGEN

Het plaatsen van een scheepscasco / object onder water zal de duiksport en dat gebied bevorderen. Hierdoor zal het gebied ook aantrekkelijker worden voor commerciële doeleinden, mede door de beoogde recreatieve ontwikkelingen in de nabije omgeving van de beoogde duiklocatie. Het is dan ook van belang om ervoor te waken dat de Cuijkse watersport- en duik verenigingen niet belemmerd worden of geconfronteerd worden met extra kosten in de toekomst als zij wensen te duiken in dit gebied.

FINANCIËLE ASPECTEN.

De kosten zijn sterk afhankelijk van de grootte en complexiteit van het duikobject. Tevens kunnen er vanuit gemeente of overheden additionele eisen gesteld worden bijvoorbeeld over bereikbaarheid van de locatie etc. Op dit moment zijn de totale kosten begroot op ca € 20.000,--. Wel is duidelijk dat de duikverenigingen dit niet zelfstandig kunnen bekostigen. Er zal dan ook gezocht gaan worden naar commerciële partijen, subsidiegelden en sponsoring. Het blijft een risico dat het benodigde bedrag niet gehaald gaat worden of niet voldaan kan worden aan alle te stellen eisen.

PROJECTPLANNING

Projectfase	Activiteiten	Tijdvak
Opstartfase	Definiëren en afkaderen projectplan Zoeken relevante partners	2e kwartaal 2013
Fase 1	Oprichten Stichting: definitief plan met overzicht van werkzaamheden en kosten in alle vervolg fasen	2013
Fase 2	Vrijmaken gelden (sponsoring/subsidies etc.)	2014
Fase 3	Lokaliseren en voorbereiden duikobject	2014
Fase 4	Vergunningtraject (definitief)	2014
Fase 5	Afzinken duikobject	Eind 2014
Fase 6	Beheersfase	2015